

מדה בדת

שינון הדף היומי בדרך קצרה

לע"נ הגה"צ רבי שכנא בן רבי
חיים קולדצקי זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 271 פרשת תרומה תשפ"ה

סנהדרין עה-פא

באם אם של אשתו כך יאסר באם אמו אמר אביי שלומדים מהפסוק **אמך היא שרק על אמך אתה חייב ולא על אם אמך**, ורבא אומר שאם אמו לא לומדים בין למ"ד שכשלומדים דבר מדבר לומדים מהמלמד או שלומדים ומעמידים במקום כי למ"ד שלומדים הכל מהמקור נצטרך ללמוד גם שאם אמו בשריפה כמו אשה ובתה ולמ"ד ששריפה חמורה יש פירכה שהרי אמה בשריפה ואילו באמו יש סקילה, ועוד שלא יתכן שבאמו יהיה חייב סקילה ובאם אמו שריפה ועוד שיש ללמוד שכמו שבאשתו לא מחלקים בין אמה לאם אמה שבשריפה א"כ גם בו לא נחלק בין אמו לאם אמו וא"כ גם למ"ד שסקילה חמורה לא נלמד אם אמו מאם אם אשתו מהטעם הזה, ולפי המ"ד שכשלומדים מעמידים את הנלמד במקום, לא נלמד לאם אמו שנצטרך לומר שאם אמו גם בסקילה, ולמ"ד ששריפה חמורה יש לפרוך שלא נלמד אם אמו מאם אם אשתו

דף עו שבאשתו אמה בשריפה והוא אמו בסקילה, ועוד שיש ללמוד שהוא כמו אשתו וכמו באשתו לא מחלקים בין בתה לאם אמה כך בו לא נחלק בין בתו לאם אמו וגם למ"ד שסקילה חמורה לא נלמד מהטעם הזה.

אך יש להקשות שנאמר שכמו שהוא כלתו אסורה כך באשתו יאסר בכלתה מבאר אביי שכתוב **אשת בנך היא** שאתה חייב משום אשת בנך ולא משום אשת בנה של אשתו ורבא אומר שאין ללמוד כלת אשתו בין למ"ד שדנים ומעמידים במקום, ובין למ"ד שלומדים הכל מהמלמד שלמ"ד שלומדים מהמלמד א"כ נלמד שכמו שהוא חייב סקילה בכלתו כך בכלת אשתו ולמ"ד סקילה חמורה יש פירכה שהוא חייב סקילה באמו אך באשתו הוא חייב רק שריפה, עוד יש לפרוך שבבתה הוא חייב שריפה ובכלתה סקילה, אך יש להוכיח שגם בבתו הוא חייב שריפה ואילו בכלתו סקילה, אלא יש לומר שכמו שלא חלקת בו בין כלתו לאמו כך באשתו לא נחלק בין כלתה לאמה, ולמ"ד ששריפה חמורה לא נלמד מהטעם הזה ולמ"ד שלומדים ומעמידים במקום שכלתה תהיה בשריפה כמו באם אשתו א"כ למ"ד שסקילה חמורה יש לפרוך שהוא חייב סקילה באמו ואילו באם אשתו הוא חייב רק שריפה, ועוד שכמו שחלקת בין בתו לכלתו כך נחלק בין בתה לכלתה ומטעם זה לא נלמד גם למ"ד ששריפה חמורה.

אביי אומר שבתו מאנוסתו יתן ללמוד מק"ו שאם נענש על בת בתו מאנוסתו ק"ו שנענש בבתו, אך יש לדחות שאין עונשין מק"ו יש לומר שזה רק גילוי מילתא שבתו מאנוסתו בכלל בתו, ורבא אומר בשם ר' יצחק בר אבדימי שלומדים בגז"ש הנה הנה זמה זמה, ואביו של ר' אבין שנה שבתו מאנוסתו לומדים ממה שהתורה אמרה שבת כהן יצאה לשריפה, אך קשה א"כ כמו שבבת כהן אין בועלה בשריפה כך בתו מאנוסתו אין הבועל בשריפה, אמר אביי שכתוב **את אביה היא מחללת למעט בתו מאנוסתו שאביה עצמו מחללה**, ורבא אומר שדוקא בבת כהן עצמה התורה הוציאה את הבועל לדין בועל בת ישראל אך בבתו מאנוסתו מעמידים על דין של כל פנויה, ולאביי ורבא מובן מהיכן לומדים אזהרה לבתו מאנוסתו אך לפי מה ששנה אביו של ר' אבין אין מקור לאזהרה לבתו מאנוסתו, ור' אילעא אומר שהאזהרה היא מהפסוק **אל תחלל את בתך להזנותה** ור' יעקב אחיו של רב אחא בר יעקב מקשה שמהפסוק הזה לומדים כמו ששנו בבבביתא שלא מדובר בכהן שמשא את בתו ללוי או ישראל כי כתוב **להזנותה** והיינו חילול של זנות שהוא מוסר את בתו שלא לשם אישות, ויש לומר שהיה ניתן לכתוב אל תחלל וכתוב **אל תחלל לדרוש** אזהרה לבתו מאנוסתו, ואביי ורבא

דף עה רב יהודה אומר בשם רב שהיה מעשה שאדם אחד שנתן עיניו באשה אחת וחלה בלבו והרופאים אמרו שאין לו תקנה אם לא תבעל לו אמרו חכמים ימות ולא תבעל לו אמרו הרופאים לפחות תעמוד לפניו ערומה אמרו חכמים ימות ולא תעמוד כך לפניו אמרו הרופאים תדבר עמו אחורי הגדר אמרו חכמים ימות ולא תדבר עמו מאחורי הגדר, ונחלקו רב יעקב בר אידי ור' שמואל בר נחמני אם היא היתה אשת איש או פנויה, ויותר מובן אם היא היתה אשת איש ומי שסובר שהיא היתה פנויה ביאר רב פפא שהחמירו בכך בגלל פגם משפחה, ורב אחא בר רב איקא אומר שזה גדר כדי שבנות ישראל לא יהיו פרוצות בעריות, אך קשה אם היא היתה פנויה מדוע לא אמרו שתנשא לו, יש לומר שדעתו לא היתה מתישבת בכך כדברי ר' יצחק שמיום שנחרב ביהמ"ק ניטל טעם ביאה וניתן לעוברי עבירה שכתוב **מים גנובים ימתקו ולחם סתרים ינעם**.

פרק הנשרפין

משנה אלו הם חייבי שריפה: בא על אשה ובתה ובת כהן שזינתה, ובכלל אשה ובתה בתו ובת בנה ובת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו. **גמרא** המשנה לא אומרת הבא על אשה שנשא בתה משמע שמדובר באופן ששתייהן עליו באיסור והיינו חמותו ואם חמותו וכתוב בהמשך שהן בכלל אשה ובתה וא"כ יוצא שחמותו ואם חמותו הם כתובים בפירוש והשאר לומדים בדרשה, וזה מובן לאביי שאומר לקמן שר"ע ור' ישמעאל נחלקו במשמעות דורשין וא"כ המשנה היא כר"ע אך לרבא שהם נחלקו לגבי חמותו לאחר מיתת אשתו א"כ קשה כמו מי דברה המשנה, ויש לומר שרבא יפרש במשנה הבא על אשה שנשא בתה.

המשנה מסיימת שבכלל אשה ובתה חמותו ואם חמותו לאביי אגב שרצו לכתוב חמיו המשנה הוסיפה גם חמותו ואם חמותו, ולרבא אגב שהמשנה כתבה אם חמיו ואם חמותו היא כתבה גם חמותו, המקור לכך הוא כדברי הברייתא שלומדים מהפסוק **איש אשר יקח את אשה ואת אמה**, ובת אשה ובת בנה ובת לומדים מגזירה שוה שכתוב כאן **זימה** וכתוב באזהרה **זימה** כמו שבאזהרה נכלל בתה ובת בנה ובת בנה כך גם בעונש כלול בתה ובת בתה ובת בנה, ולומדים משם גם שזכרים כנקיבות וכמו שבאזהרה עושים בדור למטה כלמעלה כך גם בעונש וכמו שבעונש למעלה כלמטה כך יש אזהרה על למעלה כלמטה, ואין לפרש בבבביתא שזכרים כנקיבות לענין שבת בנה כבת בתה שהרי שניהם נלמדים יחד בגז"ש, ואם באים ללמוד שאם חמיו כאם חמותו זה קשה שעדיין לא למדנו אם חמותו ואיך באים ללמוד אם חמיו, **עמוד ב** ואביי מפרש שבאים ללמוד לעשות שאר שבא ממנו כשאר של אשתו שכתוב **זמה זמה**, אך קשה שבשאר שלה לא כתוב זמה אמר רבא בשם רב יצחק בר אבדימי שלומדים בגז"ש הנה הנה שכאילו גם בשאר שלו כתוב **זמה** ואח"כ לומדים **זמה זמה** לענין שריפה, מה שלמדו בבבביתא שלמטה כמעלה אין לפרש שעשו בת בנה ובת בתה כבתה שהרי לומדים את שתייהן יחד אלא הכוונה לעשות אם חמיו וחמותו כחמותו אך לפ"ז צריך לכתוב שלומדים למעלה כלמטה וקשה א"כ אין נאמר שכתוב בהן זמה הרי הם לא כתובות וגם זמה שלהן לא כתובה, ואביי אומר שיש לפרש בבבביתא מנין לעשות ג' דורות למעלה כג' דורות שלמטה שלמטה כתוב זמה ולמעלה כתוב זמה א"כ לומדים דורות של מעלה מדורות של מטה, וכמו שבעונש עונשים למטה כלמעלה כך האזהרה היא על למעלה כלמטה, ורבא אשי אומר שניתן לפרש כמו שכתוב בבבביתא ולמעלה ולמטה הכוונה באיסור ולא בדורות, אך קשה שא"כ נלמד שכמו שנאסר

לומדו מזה כדברי ר' מני במשיא את בתו לזקן כמו ששינוי שר"א למד מפסוק זה שלא למסור את בתו לזקן, ור"ע למד מזה אזהרה למשה את בתו בוגרת, ורב כהנא אמר בשם ר"ע שאין עני בישראל אלא רשע ערום ומי שמששה את בתו בוגרת, ויש להקשות וכי המששה בתו בוגרת למלאכתו אינו רשע ערום **עמוד ב** ואביי מבאר בדברי ר"ע איזהו עני שהוא רשע ערום מי שמששה את בתו בוגרת, עוד אמר רב כהנא בשם ר"ע שיש להזהר ממי שמיעץ לך להנאתו.

רב יהודה אומר בשם רב שעל המשיא אתו לזקן והמשיא אשה לבנו קטן והמחזיר אבידה לכותי נאמר בפסוק **למען ספות הרוה את הצמאה לא יאבה ה' סלוח לו**, ויש להקשות ששינוי שהאוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה והמשיאם סמוך לפירקן עליו נאמר **וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא** ויש לומר שסמוך לפירקן שאינם קטנים כל כך מותר.

שנו בברייתא שהאוהב את שכיניו והמקרב קרוביו והנושא בת אחותו והמלוה סלע לעני בעת דחקו עליהם נאמר **או תקרא וה' יענה**.

שנו בברייתא שר' ישמעאל למד בפסוק **באש ישרפו אותו ואתהן** אותו ואת אחת מהן ולר"ע אותו ואת שתיהן אביי מבאר שנחלקו רק במשמעות דורשין שר' ישמעאל למד אותה ואת אחת מהן כי ביוניית הן זה אחת, ואם חמותו לומדים מדרשה אחרת מזמה זמה, ולר"ע אותו ואת שתיהן ומכאן לומדים אם חמותו, ורבא מבאר שנחלקו בחמותו לאחר מות אשתו שלר' ישמעאל חייב שריפה ולר"ע זה רק איסור בעלמא.

משנה אלו הנהרגים: רוצח ואנשי עיר הנדחת, רוצח שהכה את רעהו באבן או ברזל או שכבש עליו לתוך מים או אש ואינו יכול לעלות משם לבד והוא מת חייב אך אם הוא יכול לעלות משם לבד ולא עלה פטור הדוחפו, אם שיסה בו כלב או נחש פטור ואם השיך בו נחש לר' יהודה חייב ולחכמים פטור. **גמרא** שמואל מבאר שלא כתוב בתורה יד בברזל כי הוא ממת ככל שהוא וכן שינוי שרבי אומר שגלוי לפני הקב"ה שברזל ממת ככל שהוא לכן התורה לא נתנה בו שיעור ודוקא שהכהו בנקודה אחת אך אם הכה דרך הכאה צריך שיעור גם בברזל.

המשנה חדשה ברישא בכבש במים או באש שאף שהוא לא דחף אותו אך כיון שבפעולתו אינו יכול לעלות הוא נחשב רוצח, ובסיפא החידוש שגם כשהוא עצמו דחפו אך הוא יכול לעלות לכן פטור עליו, שמואל אומר שהמקור שחייב במצמצם הוא מהפסוק **או באיבה לרבות מצמצם**.

אדם אחד צמצם את בהמת חבירו בשמש והיא מתה רב אחא בר רב פטר ורבינא מחייב מק"ו שאם רוצח שהתורה לא חייבה בשוגג כמזיד ובאונס כרצון ובכ"ז מצמצם חייב,

דף עז נזקין שהתורה עשתה בהם שוגג כמזיד ואונס כרצון ודאי מצמצם חייב, אך רב אחא בר רב פטר ורב משרשיא אמר מה טעמו של אבי אבי שיש גזירת הכתוב ברוצח לחייב מצמצם אך בנזקין פטור.

רבא אומר שאם כפתו ומת ברעב פטור אך אם כפתו בחמה או בצנינה ומת חייב אך אם כפתו במקום שסוף חמה או צנינה לבא פטור, ואם כפתו לפני ארי פטור ואם כפתו לפני יתושים חייב, ורב אשי אומר שגם לפני יתושים פטור כיון שהיתושים שנמצאים עכשיו הולכים להם והמזיקים בפועל באו אח"כ.

במקרה שכפה עליו גיגית או שפרע מעליו את המעזיבה ומת בצנינה נחלקו ר' זירא ורבא אם חייב או פטור, ולכאורה יש להוכיח שרבא הוא הפוטר שהרי הוא אמר שכפתו ומת ברעב פטור, אך לכאורה יש להוכיח שר' זירא הוא הפוטר שהוא אמר שמי שהכניס את חבירו לבית של שיש והדליק שם נר ומת חייב משמע שאם לא היה מדליק שם נר היה פטור אם מת בהבל פיו, אך יש לחלק שבלי הנר לא היה מתחיל ההבל מיד כשהכניסו לשם **עמוד ב** אך בפרע מעזיבה מתחיל המזיק לפעול מיד.

רבא אומר שאם דחף את חבירו לבור והיה סולם שם ויכל לצאת ואחר הוציא משם את הסולם ואפילו הוא עצמו הוציא את הסולם פטור כיון שבשעה שזרקו לבור הוא יכל לעלות ואח"כ זה גרמא, עוד אמר רבא שאם זרק חץ והיה תריס בידו ומישהו אחר נטלו ואפילו הוא עצמו נטלו פטור כיון שבשעה שזרק חץ נפסק חצו ממנו, עוד אמר רבא שאם זרק חץ ויש לו סימנים להנצל מהחץ ואח"כ פיזרו לו את הסימנים ואפילו הוא עצמו פזרם פטור כיון שבשעת זריקה הוא יכל להתרפאות, ולפ"ז אמר רב אשי שאם יש סימנים מצוים בשוק להתרפאות פטור הזורק, ורב אחא בר רבא אמר לרב אשי מה הדין אם לא היה סימנים ואח"כ הזדמנו לו סימנים אך לא ריפא עצמו אמר רב אשי שהוא יצא מב"ד זכאי כי הרי ישנם סימנים.

עוד אמר רבא שאם זרק צרור בכותל והיא חזרה לאחוריה והרגה חייב, וכן מוכח מברייתא שאלו המשחקים בכדור שהרגו במזיר נהרגים ובשוגג גולים, ולכאורה זה פשוט, ויש לומר שהחידוש הוא מה שבמזיד נהרגים שלא נאמר שזה התראת ספק שמי אמר שהכדור יחזור, קמ"ל שחייבים, ורב תחליפא שנה לפני ר' אבהו שהמשחקים בכדור אם הרגו תוך ד' אמות פטורים מגלות ויותר מד' אמות חייבים, ואמר רבינא לרב אשי שאם נח לו בכך גם תוך ד' אמות חייבים ואם לא רוצה שישגייע לשם גם יותר מד' פטורים, אמר רב אשי שסתם המשחק בכדור כמה שהלך יותר נח לו בכך, ומשמע שזה נקרא כוחו ויש להקשות ששינוי שמי שקידש מים להזאה והקידוש נפל על ידו או על הצד ואח"כ נפל לשוקת פסול, יש לומר שמדובר שהמים שותתים מעצמם ולא מכחו, אך לכאורה יש להוכיח ממה ששינוי שמחט שנתונה על חרס והזהר עליה ספק על המחט או שההזאה הגיעה לחרס והתמצתה למחט פסול, ורב חנינא בר יהודה ביאר בשם רב שמדובר במצא מלשון מציאה ולא לשון מיצוי והיינו שמצא עליה ולא יודעים אם זה בא מכוחו.

רב פפא אומר שמי שכפת את חבירו והפיל עליו את מרוצת המים זה נחשב חיצוי וחייב אך דוקא בכח ראשון וככח שני פטור שזה רק גרמא, עוד אמר רב פפא שאם זרק צרור למעלה והלכה לצדדים והרגה חייב, ומר בר רב אשי מקשה שאם זה כוחו א"כ היא צריכה ללכת כלפי מעלה,

דף עז ואם זה לא כוחו א"כ היא צריכה ללכת כלפי מטה, ויש לבאר שזה כח כחוש ולכן לא הלכה למעלה כי כלה כח הזריקה.

שנו בברייתא שאם הכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות ומת פטורים בין בהכוהו בבת אחת בין בהכוהו זה אחר זה, ור' יהודה בן בתירה סובר שאם הכוהו זה אחר זה האחרון חייב כי הוא קירב את מיתתו, ואמר ר' יוחנן שהם נחלקו בפסוק **איש כי יכה כל נפש אדם** שחכמים סוברים שחייב רק כשהכה את כל הנפש ור' יהודה בן בתירה סובר שחייב גם בהכה כל שהוא מנפשו, ואומר רבא שלכו"ע בהורג את הטריפה פטור ובגוסס בידי שמים חייב ונחלקו בגוסס בידי אדם שחכמים דימו את זה לטריפה ור' יהודה בן בתירה דימה את זה לגוסס, וחכמים לא דימו את זה לגוסס כי בגוסס בידי שמים לא נעשה מעשה אך כאן נעשה בו מעשה, ור' יהודה בן בתירה לא דימה את זה לטריפה כי בטריפה הסימנים כחתוכים וכאן לא נתחכו הסימנים

תלמיד שנה לפני רב ששת בפסוק **כי יכה כל נפש לרבות המכה** את חבירו ואין בו כדי להמית ובא אחר והמיתו חייב, והברייתא סתמה כדעת ר' יהודה בן בתירה.

רבא אומר שההורג טריפה פטור וטריפה שהרג בפני ב"ד חייב שכתוב **ובערת הרע מקרבך** אך אם הרג שלא בפני ב"ד פטור כיון שזה עדות שאי אפשר להזימה שאי אפשר להרוג את העדים אם יוזמו ואינה עדות, עוד אמר רבא שהרובע טריפה חייב וטריפה שרבע בפני ב"ד חייב שכתוב **ובערת הרע** ואם רבע שלא בפני ב"ד פטור כיון שזה עדות שאי אפשר להזימה והחידוש לגבי רובע שלא נאמר שהוא כמשמש מת שפטור, קמ"ל שהחיוב הוא משום הנאה ויש כאן הנאה.

עוד אמר רבא שעדים שהעידו בטריפה והוזמו אינם נהרגים ועידי טריפה שהוזמו נהרגים ורב אשי אומר שגם עידי טריפה שהוזמו לא נהרגים כי אי אפשר להרוג את העדים שמעידים עליהם.

עוד אמר רבא ששור טריפה שהרג חייב ושור של אדם טריפה שהרג פטור שכתוב **השור יסקל וגם בעליו יומת** שאם ניתן לקיים הריגה בבעליו הורגים את השור ואם אי אפשר להרוג את בעליו לא הורגים את השור, ורב אשי סובר שגם שור טריפה שהרג פטור כיון שגם כשהבעלים טריפה הוא פטור.

רב אחא בר יעקב אומר שנחלקו ר' יהודה ורבנן בהשיך בו נחש שלר' יהודה ארס נחש עומד בין שיניו לכן המכיש בסייף והנחש פטור מסקילה, ולחכמים הנחש מקיא את הארס מעצמו לכן המשיך פטור והנחש בסקילה.

משנה מי שהכה את חבירו באבן או באגרוף ואמדהו למיתה אך היקל ממה שהיה ואחר כך הכביד חליו ומת חייב ור' נחמיה סובר שפטור שרגלים לדבר שלא מת מחמת המכה. **גמרא** שנו בברייתא שר' נחמיה דרש את הפסוק **אם יקום והתהלך בחוץ עמוד ב על משענתו ונקה המכה** וכי יתכן שאחד ילך בשוק והמכהו יהרג אלא מדובר כשאמדהו למיתה והקל מחליו ואח"כ הכביד חליו ומת פטור, ורבנן למדו **מונקה המכה** שבינתים חובשים אותו, ור' נחמיה למד חבישה ממקושו ורבנן לא למדו ממקושו שהרי ידעו שהוא בן מוות אלא שמשא לא ידע באיזו מיתה אך במכה לא יודעים אם הוא חייב מיתה ור' נחמיה למד ממגדף שגם שם לא ידעו אם הוא חייב מיתה, ורבנן סוברים שמגדף זה רק הוראת שעה, וכן שנינו שמשא ידע שמקושו במיתה שהרי כתוב **מחלליה מות יומת** אך לא ידע באיזו מיתה כמו שכתוב **כי לא פורש** אך במגדף כתוב **לפרוש להם על פי ה'** שמשא לא ידע כלל אם הוא בן מיתה או לא, ולר' נחמיה מובן מדוע כתוב פעמיים **אומד באבן או באגרוף** וגם אם יקום אחד לאומד למיתה ולא מת ואחד לאומד למיתה והוקל לו אך לרבנן קשה מדוע כתוב פעמיים אומד, ויש לומר שאחד לאומד למיתה ואחד לאומד לחיים ומת ור' נחמיה סובר שלאומד לחיים ומת לא צריך פסוק שהרי הוא יצא זכאי מב"ד.

שנו בברייתא שמי שהכה את חבירו ואמדהו למיתה וחי המכה פטור, ואם אמדהו למיתה והקל ממה שהיה אומדים אותו שוב לממון ואם הכביד אח"כ ומת לר' נחמיה הולכים אחרי האומד האמצעי וחכמים סוברים שאין אומד אחר אומד, וכתוב בברייתא נוספת שאם אמדהו למיתה ניתן אח"כ לאמוד לחיים, אך אם אמדהו למיתה והיקל ממה שהיה אומדים אותו אומד שני לממון ואם אח"כ הכביד ומת משלם נזק וצער ליורשים ומשלם משעה שהכהו והברייתא הזו סתמה כר' נחמיה.

משנה אם התכוון להרוג בהמה והרג אדם או שהתכוון לעכו"ם והרג ישראל או שהתכוון לנפל והרג בן קיימא פטור ואם התכוון להכותו על מתניו ולא היה בה כדי להמיתו שם אך הלכה המכה על לבו ושם יש בה כדי להמית ומת פטור, אך אם התכוון להכותו על לבו,

דף עט והיה בה כדי להמיתו בלבו אך הלכה המכה על מתניו ושם לא היה בה כדי להמית אך הוא מת פטור, וכן אם התכוון להמית גדול אך לא היה במכה כדי להמית גדול והלכה על קטן והיה בה כדי להמית קטן ומת פטור, אם התכוון להמית קטן והיה בה כדי להמיתו אך הלכה המכה על גדול שלא היה בה כדי להמיתו ומת פטור, אך אם התכוון להכותו על מתניו והיה בה כדי להמיתו שם והלכה על לבו ומת חייב, ואם התכוון להכות גדול והיה בה כדי להמית גדול והלכה על הקטן ומת חייב, אך ר"ש סובר שאפילו אם התכוון להרוג את זה והרג אדם אחר פטור.

גמרא יש לדקדק שאם ר"ש דיבר על הסיפא שלת"ק נתכוון להרוג גדול והרג קטן חייב מדוע לא כתוב ר"ש פטור, אך יש לומר שר"ש דיבר על הרישא שלת"ק המתכוון להרוג בהמה או עכו"ם או נפל והרג ישראל בן קיימא פטור משמע שהמתכוון להרוג את זה והרג את זה חייב ור"ש חולק שאם התכוון להרוג את זה והרג את זה פטור.

אם ראובן ושמעון עומדים והרוצח אמר שהוא מכוון לראובן ולא לשמעון בזה נחלקו ר"ש ורבנן אך יש להסתפק אם ר"ש חולק גם כשאמר שהוא מתכוון לאחד מהם, עוד יש להסתפק אם חשב שהוא ראובן ונמצא שהוא שמעון, ויש להוכיח שבברייתא אמר ר"ש שפטור עד שיאמר לפלוני אני מתכוון, ור"ש למד מהפסוק **וארב לו וקם עליו** עד שיתכוון לו, ואצל ר' ינאי בארו שרבנן למדו מהפסוק הזה למעט זורק אבן לקבוצת בני אדם, ולכאורה אם מדובר שבקבוצה היו ט' כותים וישראל אחד פשוט שפטור כיון שרובם כותים ואם היו מחצה על מחצה גם יש לפטור כיון שספק נפשות להקל, ויש לומר שמדובר שהיו ט' ישראלים וכותי אחד ובכ"ז פטור כיון שהכותי הוא קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה, ולרבנן שחייבו בנתכוון להרוג את זה והרג את זה מובן ביאור הפסוק **כי ינצו אנשים ונגפו אשה הרה** ור"א אמר שמדובר באופן שהוא חייב מיתה שהתכוון להרוג את חבירו כמו שכתוב **ואם אסון יהיה ונתת נפש תחת נפש** אך לר"ש מה שייך שיהרג הרי הוא התכוון לחבירו, ויש לומר שמדובר בחיוב ממון וכדעת רבי שלמד מהפסוק **נפש תחת נפש** שזה ממון ואין לומר נפש ממש כיון שיש ללמוד בהיקש נתינה נתינה מהפסוק הקודם **עמוד ב ולא יהיה אסון ונתן בפלילים** וכמו ששם מדובר בדמי ולדות כך בפסוק הזה מדובר בדמי הנהרג.

רבא אומר שהתנא שאצל חזקיה חלק על רבי ורבנן שהוא למד מהפסוק **מכה אדם ומכה בהמה** שכמו שבבהמה לא מחלקים בין שוגג למזיד ובין מתכוון לאינו מתכוון בין דרך ירידה לדרך עלייה לפטרו מממון אלא לחייבו, כך במכה אדם לא מחלקים בין שוגג למזיד בין מתכוון לאינו מתכוון בין דרך עלייה לדרך ירידה לחייבו ממון אלא לפטרו, ואין לפרש שאינו מתכוון שהוא לא מתכוון כלל שא"כ זה נקרא שוגג אלא שהוא לא התכוון לזה אלא לזה, וכתוב שהוא פטור מממון ואם הוא חייב מיתה כרבנן מה שייך לשלם וכן הוא לא משלם כדעת רבי.

משנה רוצח שהתערב באחרים כולם פטורים ור' יהודה סובר שכונסים אותם לכיפה, כל חייבי מיתות שהתערבו זה בזה דנים אותם במיתה הקלה, נסקלים שהתערבו בנשרפים לר"ש כולם בסקילה שהשריפה חמורה לחכמים כולם בשריפה שהסקילה חמורה, ור"ש אמר שאם שריפה לא היתה חמורה התורה לא היתה מענישה בה בת כהן, וחכמים אמרו שאם סקילה לא היתה חמורה התורה לא היתה מענישה בה את המגדף והעובד ע"ז, נהרגים שהתערבו בנחנקים לר"ש כולם בסייף ולחכמים כולם בחנק. **גמרא** אין לפרש ברישא שהרוצח התערב בכשרים שא"כ פשוט שפטורים, ועוד שלא יתכן שר' יהודה יסבור שיכניסו כשרים לכיפה, ור' אבהו מבאר בשם שמואל שמדובר שרוצח שלא נגמר דינו התערב ברוצחים שנגמר דינם ונחלקו שלחכמים לא גומרים דינו שלא בפניו וממילא כולם פטורים ולר' יהודה ניתן לגמור דינו שלא בפניו ולכן לא פוטרים את כולם שהרי הם רוצחים לכן כונסים אותם לכיפה, ור"ל אומר שלכו"ע אדם שהתערב פטור ונחלקו בשור שלא נגמר דינו שהתערב בשוורים שנגמר דינם שחכמים סוברים שמיתת השור כמיתת הבעלים וגומרים דין השור רק בפניו לכן כולם פטורים, ור' יהודה סובר שכונסים לכיפה.

דף פ ורבא מקשה לשמואל ור"ל שא"כ איך אמר ר' יוסי על המשנה שאפילו אם היה אבא חלפתא ביניהם כולם פטורים מה חידוש באביו, ורבא מבאר שמדובר בשנים שעמדו ויצא חץ מביניהם והרג שניהם פטורים, ואמר ר' יוסי שאף אם היה אביו ביניהם שאינו חשוד על רציחה בכ"ז שניהם פטורים, ושור שנגמר דינו שהתערב בשוורים שלא הרגו סוקלים אותם ור' יהודה סובר שכונסים אותם לכיפה, וכן מוכח מברייתא שפרה שהמיתה ואח"כ ילדה אם ילדה קודם גמר דינה הולד מותר ואם ילדה אחרי גמר דינה הולד אסור ואם התערב באחרים ואחרים באחרים כונסים אותם לכיפה, ור"א בן ר"ש סובר שמביאים אותם לב"ד וסוקלים אותם, אך יש להקשות על הברייתא שמשמע שהולד פטור אף שהיא היתה מעוברת בשעת נגיחה

ר' אבהו אמר שר' יוסי מודה באיסור מוסיף **עמוד ב** אמר רבא אדא בני וכי ניתן להרגו בשתי מיתות.

משנה מי שלקה ושנה ב"ד כונסים אותו לכיפה ומאכילים אותו שעורים עד שכריסו נבקעת. **גמרא** יש להקשות וכי בגלל שלקה פעמיים ימיתוהו, ור' ירמיה מבאר בשם ר"ל שמדובר במלקות של כריתות שהוא בר קטלא אלא שמותו אינו קרוב וכיון שהוא עובר שוב ב"ד מקרבים עליו את מיתתו, ור' יעקב אמר לר' ימירה בר תחליפא שמדובר במלקות של כרת אחת אך בשתי כריתות או ג' הוא רק טועם את האיסור ואינו מוותר את עצמו למיתה.

שנינו במשנה שמי שלקה ושנה משמע גם אם לא שילש וזה לא כרשב"ג שסובר שרק בג' פעמים יש חזקה, ורבינא אומר שגם רשב"ג מודה כאן כיוון שהעבירות מחזיקות ולכן בפעם השלישית יכניסוהו לכיפה, ויש להקשות מברייאתא שאם עבר על עבירה שיש בה מלקות פעם ראשונה ושניה מלקים אותו ובשלישית כונסים אותו לכיפה, ואבא שאול סובר שגם בשלישית מלקים אותו וברביעית כונסים אותו לכיפה, ומשמע שלכו"ע המלקות מחזיקות ונחלקו ת"ק ואבא שאול במחלוקת רבי ורשב"ג וא"כ לרשב"ג צריך ד' פעמים, ויש לדחות שלכו"ע חזקה היא כרשב"ג ונחלקו אם העבירות מחזיקות או שהמלקות מחזיקות, וישנה ברייתא שאם התרו בו ושחקו והתרו בו והרכיזו ראשו פעם ראשונה ושניה מתרים בו ופעם שלישית כונסים אותו לכיפה, ואבא שאול אומר שגם בשלישית מתרים אותו וברביעית כונסים אותו לכיפה ושם לא מדובר במלקות ומבאר רבינא שנחלקו אם כיפה צריכה התראה שלת"ק מספיק ג' התראות של מלקות ואבא שאול סובר שצריך רביעית כדי להתרותו על כיפה.

רב יהודה מבאר שכיפה היא מלא קומתו ור"ל אמר שזה נרמז בפסוק **תמות רשע רעה**, ור"ל מבאר בפסוק **כי לא ידע האדם את עתו כדגים שנאחזים במצודה רעה** והיינו חכה שהיא דבר קטן שלא רואים אותו.

משנה ההורג נפש בלי עדים כונסים אותו לכיפה ומאכילים אותו לחם צר ומים לחץ. **גמרא** יש להקשות אם אין עדים מהיכן יודעים שהוא רוצח, רב מבאר שמדובר בעדות מיוחדת שיוודעים בה אך לא הורגים על ידה, ושמאל אומר שמדובר שיש עדים בלי התראה, ורב חסדא מבאר בשם אבימי שמדובר שיש עדים שהוכחשו רק בבדיקות ולא בחקירות כמו ששנינו שכן זכאי בדק בעוקצי תאנים.

שנינו במשנה זו שמאכילים לחם צר ומים לחץ ובמשנה הקודמת שנינו שמאכילים שעורים מבאר רב ששת שבשתי המשניות מדובר שמאכילים אותו לחם צר ומים לחץ ומעינינו קטן ואח"כ מאכילים אותו שעורים וכריסו מתבקעת.

משנה הגונב קסוה ומי שמקלל בקוסם והבועל ארמית קנאים פוגעים בו, כהן ששימש בטומאה אחיו הכהנים לא מביאים אותו לב"ד אלא פרחי הכהונה מוציאים אותו מחוץ לעזרה ופוצעים את מוחו בגזירים, זר ששימש במקדש לר"ע מיתתו בחנק וחכמים סוברים שמיתתו בידי שמים. **גמרא** רב יהודה מבאר שקסוה היא כלי שרת וכמו שכתוב **ואת קשות הנסך ומיתתו נרמזת בפסוק ולא יבואו לראות בכלע את הקודש ומתו.**

מקלל בקוסם ביאר רב יוסף שאמר יכה קוסם את קוסמו ורבנן או רבה בר מרי ביארו שאמר כלפי מעלה יכהו קוסם לו לקונו ולמקונו.

והרי רבא אמר שולד הנוגחת והנרבעת נאסר כי אומרים שהיא וולדה נגחו ונרבעו, ויש לבאר בברייתא שאם התעברה וילדה עד שלא נגמר דינה הולד מותר, ואם התעברה וילדה אחר גמר דינה הולד אסור, אך לכאורה זה מובן רק למ"ד שזה וזה גורם אסור אך אם נאמר שזה וזה גורם מותר מדוע יש לאסור הרי אביו הוא היתר, ורבינא אומר שיש לבאר שאם עד שלא נגמר דינה התעברה ומשנגמר דינה ילדה הולד אסור כי עובר הוא ירך אמו.

שנינו במשנה שבתערוכת חייבי מיתות נידונים בקלה א"כ משמע שהמותר לדבר חמור ההתראה מועילה לדבר הקל, ור' ירמיה דוחה שמדובר באופן שהתרו בו סתם וכמ"ד שכל חייבי מיתות לא ממיתים אותם אלא בעדה עדים והתראה ועד שיוודעו לו שהוא חייב מיתת ב"ד, ור' יהודה סובר שצריך שיתרו בו באיזה מיתה, ות"ק למד ממקושש שהרגוהו אף שלא ידעו עדיין באיזה מיתה ור' יהודה סובר שלא לומדים ממקושש כי זה היה בהוראת שעה.

רב יחזקאל לימד את המשנה לרמי בנו ואמר לו הנשרפים בנסקלין לר"ש ידונו בסקילה שהשריפה חמורה ואמר לו בנו רב יהודה אבא אל תלמד כך כי כיון שהסברת שנסקלים התעברו בנשרפים א"כ הנסקלים הם רוב וממילא ידונו אותו לפי הרוב, אך קשה שגם אם נשנה כרב יהודה שהמשנה ממשיכה שלחכמים ידון בשריפה שהסקילה חמורה הרי פשוט שהוא נידון בשריפה שהולכים אחרי הרוב, אך יש לומר שרבנן אמרו לר"ש שלשיטתך שריפה חמורה אך אינו נכון וסקילה היא החמורה, ושמאל אמר לרב יהודה חייבי אל תאמר לאביך כך,

דף פא שהרי שנינו שאם אביו היה עובר על דברי תורה לא יאמר לו אבא עברת על דברי תורה אלא יאמר לו אבא כך כתוב בתורה, אך קשה שגם אם אומר כך הוא מביישו ויש לומר שלא אומר בלשון תימה אלא אומר בניחותא אבא יש פסוק בתורה שאומר כך.

משנה מי שהתחייב שתי מיתות ב"ד נידון בחמורה ואם עבר עבירה שיש בה שתי מיתות נידון בחמורה ור' יוסי סובר שנידון בזיקה הראשונה שבאה עליו. **גמרא** לכאורה פשוט שנידון בחמורה וכי בגלל שיש לו קלה יפטר מהחמורה, ורבא מבאר שמדובר שעבר עבירה קלה ונגמר דינו עליה ואח"כ עבר עבירה חמורה יותר והיינו אומרים שכיון שנגמר דינו לקלה א"כ הוא גברא קטילא, קמ"ל שחייב בחמורה.

אביו של רב יוסף בר חמא שאל את רבה בר נתן מנין למדו חכמים שהמתחייב שתי מיתות ב"ד נידון בחמורה אמר לו שכתוב והוליד בן פריץ שופך דם אל ההרים **אכל ואת רעהו טימא ואל הגילולים נשא עינו**, שופך דם מיתתו בסייף אשת רעהו טמא מיתתו בחנק ואל הגילולים זה ע"ז שדינו בסקילה, וכתוב **מות יומת דמיו בו** והיינו סקילה ור"נ בר יצחק מקשה שאולי כל הדברים שנמנו הם בסקילה שכן פריץ שופך דם הוא בן סורר אשת רעהו טמא מדובר בנערה המאורסה ואל הגילולים זה ע"ז אך יש לדחות שא"כ מה חידש יחזקאל שאם הוא חוזר על התורה היה לו לחזור כמו שעשה משה רבינו.

רב אחא בר חנינא דרש בהמשך הפסוקים הנ"ל **אל ההרים לא אכל שאינו צריך את זכות אבותיו מתוך חסידותו, ועינו לא נשא אל גילולי בית ישראל** שלא הלך בקומה זקופה **ואת רעהו לא טימא** שלא ירד לאומנות חבריו, **ואל אשה נדה לא קרב** שלא נהנה מקופה של צדקה ועליו כתוב **צדיק הוא חיה יחיה** וכשהגיע ר"ג לפסוק זה בכח ואמר וכי רק מי שעושה כל אלה חיה יחיה ובאחד מהם לא אמר לו ר"ע שא"כ מה שכתוב **אל תטמאו בכל אלה** וכי רק בכולם אסור ובחלק מותר אלא ודאי הכוונה לאחד מכל אלה וא"כ גם בפסוק הזה יחיה גם באחד מכך אלה.

ר' יוסי מבאר איך מדובר זיקה הראשונה שבאה עליו כגון שהאשה היתה חמותו ואח"כ נעשתה גם אשת איש ואז ידונו אותו בדין חמותו ואם היתה אשת איש ונשא בתה נידון בדין אשת איש, ורב אדא בר אהבה אמר לרבא שבחמותו ונעשתה אשת איש מדוע ידונו בחמותו שנדון אותו בדין אשת איש שהרי